

16.10.2023 р. № 528/023

Президенту України

Володимиру ЗЕЛЕНСЬКОМУ

Копія:

Голові Верховної Ради України
Руслану СТЕФАНЧУКУ

Прем'єр-міністру України
Денису ШМИГАЛЮ

Голові Комітету Верховної Ради України з питань
освіти, науки та інновацій
Сергію БАБАКУ

Міністру освіти і науки України
Оксену ЛІСОВОМУ

Шановний пане Президенте!

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад» (надалі - ВАГ) звертається до Вас щодо питання необхідності розроблення Стратегії розвитку підготовки кадрового потенціалу для розвитку сільських територій.

Широкомасштабна війна в Україні, окрім вкрай негативних її наслідків, стає точкою позитивних змін розвитку суспільства та відкриває перед українцями перспективи побудови нової країни. Однією з таких перспектив є вступ України до Європейського Союзу та можливість стати частиною внутрішнього ринку ЄС в усіх ключових галузях. Отримання Україною статусу кандидата на вступ спонукає до поглиблення інтеграції українського суспільства до ЄС, адаптації національного законодавства до європейського правового простору, виконання пакета рекомендацій Єврокомісії, що є передумовою започаткування переговорів про вступ до ЄС.

Серед обов'язкових умов вступу до ЄС є дотримання загальної сільськогосподарської політики ЄС (CAP), філософія якої полягає у кліматичній нейтральності, коли фермери повинні працювати в екологічно чистий спосіб, підтримувати ґрунти та біорізноманіття. Це стає можливим, коли фермери у своєму обробітку мають невеликі земельні ділянки, на яких можуть дотримуватись зеленого курсу, відновлювати якість ґрунтів, знижувати викиди, сприяти збереженню довкілля, а також відроджувати культурно-історичну спадщини України. Поліпшення розвитку територіальних громад та соціального капіталу в сільській місцевості, створення сучасного державного управління для розвитку сільського господарства та сільських територій, ставить перед системою освіти нові вимоги щодо швидкого переформатування змісту та форм навчання, створення нових підходів до підготовки фахівців, які будуть надалі працювати у сільській місцевості. Отже, на порядку денному питання необхідності формування нової моделі підготовленого, мотивованого, конкурентоспроможного фермера, який бере на себе відповідні екологічні, соціальні та економічні зобов'язання, як перед своєю родиною, так і перед суспільством.

Окрім того, ВАГ стурбована ситуацією, яка склалася в Україні через велику проблему з кадрами у сільській місцевості, а особливо у деокупованих та прифронтових територіях, звідки фактично значна частина фахівців виїхала у більш безпечні місця. Така суттєва нестача кадрів в

аграрному секторі може призвести до неспроможності малих сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств вести власні справи. З іншого боку, переважна більшість територіальних громад, до складу яких входять сільські території, у своїх Стратегіях однією з основних стратегічних цілей визначають економічний розвиток сільських територій та вбачають її реалізацію через зростання зайнятості в сільській місцевості. Однак, на даний час, враховуючи реалістичну ситуацію «кадрового голоду» реалізація таких цілей стає недосяжною. Отже, підготовка фахівців для роботи у сільській місцевості, залучення молодих фермерів у сільське господарство, стає важливим завданням для керівників громад та керівництва країни.

12 жовтня 2023 року Всеукраїнська асоціація громад за підтримки Програми USAID з аграрного і сільського розвитку (АГРО) та Міністерства освіти та науки України провела круглий стіл на тему: «Старша профільна школа: як реформа освіти вплине на розвиток сільських територій». В результаті обговорень учасниками круглого столу сформульовано пропозиції, які сприятимуть розвитку сільських територій, уповільнять урбанізацію та змінять курс освіти у сільській місцевості на формування нової моделі українського фермера, а саме:

1. Навчання сільських учнів, які у майбутньому стануть потенційними працівниками агропідприємств, засновниками власних фермерських господарств, сільськогосподарських кооперативів, необхідно здійснювати саме у сільській місцевості, що максимально адаптуватиме їх до подальшої професійної діяльності. Для цього необхідно надати додаткове фінансування для закладів загальної середньої освіти, які функціонують у сільській місцевості.
2. При формуванні бюджету на 2024 рік у формулі освітньої субвенції по нормах щодо наповнюваності класів селища міського типу необхідно прирівняти до сіл, а не до міст. Такий підхід, коли усі селища стають сільськими населеними пунктами, фактично вже зафіксовано у законопроекті «Про порядок розв'язання окремих питань адміністративно-територіального устрою України» (реєстр.№8263), який, однак ще не підписано Президентом України.
3. Запровадити аграрний/агротехнологічний/агроекологічний (або інші варіанти назви) профілі, в рамках реформи старшої школи, яка згідно Закону України «Про освіту» розпочнеться у 2027 році, враховуючи те, що аграрний сектор є основною галуззю економіки України. Розробити комплекс навчальних курсів про аграрний сектор, таких як «Рослинництво», «Тваринництво», «Підприємництво в агро», «Лідерство в агро» та інші. Також у сільській та гірській місцевості, де виникає складність підвезення учнів, запровадити загальний/універсальний профіль.
4. Для максимальної зацікавленості учнів сільських шкіл до роботи в агросекторі розпочати передпрофільну освіту у гімназійних класах, яка б орієнтувалась на місцеві ресурси (підприємства, клімат, ґрунт та інше), а також надавати перевагу вивченню предметів для формування підприємницької та екологічної компетенції, таких як: фінансова та економічна грамотність, використання інтернет-ресурсів, вирощування сільськогосподарських культур, догляд за тваринами, бджільництво, розумне поводження з відходами, уроки «милування природою», «формування власної ідеї» та інші.
5. Забезпечити кваліфіковану підготовку вчителів з аграрного профілю, організувати курси підвищення кваліфікації, тренінги, семінари з педагогічними кадрами для ознайомлення їх з сучасними методиками викладання аграрних наук у країнах ЄС та США.

6. Сприяти налагодженню тісної співпраці між закладами загальної середньої освіти, професійної освіти, вищими навчальними закладами, аграрними підприємствами для формування гнучкої системи підготовки програм, створення прийняттого середовища для самореалізації молоді, безбар'єрного гармонійного переходу учнів з однієї ланки навчання в іншу та набуття ними практичних навичок майбутньої професії.
7. Визначити одним з пріоритетів держави – необхідність забезпечення агропідприємств висококваліфікованими кадрами, що сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки країни, економічній стійкості, відновленню та розвитку територій з метою упередження до убезпечення від негативних наслідків зміни клімату.

З огляду на викладене вище, Всеукраїнська асоціація громад просить Вас як Голову Держави доручити уповноваженим органам розроблення Стратегії підготовки кадрового потенціалу для розвитку сільських територій, що дало б поштовх до позитивних реформаційних змін в посиленні агроосвіти на селі. Зі свого боку, Всеукраїнська асоціація громад готова всіляко сприяти опрацюванню Стратегії на рівні органів місцевого самоврядування, які діють у сільській місцевості.

З повагою
Виконавчий директор

Іван СЛОБОДЯНИК